

بخش آموزش رسانه تفریحی سنتر

کلیک کنید www.tafrihicenter.ir/edu

 نمونه سوال گام به گام

 امتحان نهایی جزوه

 دانلود آزمون های آزمایشی

درسنامه درس پانزدهم

*** به دو بیت زیر توجه کنید ؟

– روزی ار روزهای پائیزی
– یکی از کاج ها به خود لرزید
زیرِ رگبار و تازیانه ی باد
خم شد و رویِ دیگری افتاد
این دو بیت با هم خوانده می شود زیرا معنی آنها به هم وابسته است !
در ادبیات به این گونه ابیات که معنی آن ها به هم مربوط است موقوف المعانی می گویند .

واژه آموزی

حرفِ چون و کوتاه شده ی آن یعنی چو اگر در یک جمله بیاید و معنی (مانند / مثل / همانند / همچو) داشته باشند حرفِ ربط نیست .

مثال : تنش چون نقره سفید و رویش چون گل زیباست ← در اینجا حرف (چون) به معنی مثل و مانند است و دو جمله را به هم ربط نداده است پس حرفِ ربط نیست .

حالا به بیت زیر توجه کنید ؟

موش چون حال شیر را دریافت
در بیت بالا حرفِ (چون) به معنی زمانی که است و جمله ی مصراع اول را به جمله ی مصراع دوم ربط داده است بنابراین حرفِ ربط است .

نکته : برخی کلمات مانند چون / چو / که / تا و ... در جمله های مختلف معانی گوناگون می دهند و نقش این کلمه با توجه به معنی آنها مشخص می شود .

*** که حرف ربط بین دو جمله .**

مثال : من دیروز به خانه ی مادر بزرگ رفته بودم که او را بینم که حرف ربط است .

*** اسم به معنی چه کسی .**

مثال : فضلِ خدای را که تواند شمار کرد یا کیست آن که شکر یکی از هزار کرد .

*** که به معنی چه کسی است .**

معانی مختلف (چو / چون) در جملات و ابیات مختلف

(۱) نشانه ی تشبیه .

مثال : بینداخت چون باد خمِ کمند
سَرِ جادو آورد ناگه به بند

(۲) قید به معنی زمانی که / هنگامی که .

مثال : چو رستم بدیدش برانگیخت اسب — هنگامی که رستم او را دید اسب را آماده ی رفتن کرد .
در جمله ی بالا چو به معنی زمانی که است که در نقش قید است .

(۳) حروف ربط .

مثال : من دیروز به مدرسه نرفتم چون بیمار بودم .

معانی مختلف (تا) در جملات و ابیات مختلف

(۱) حرف ربط بین دو جمله .

مثال : دلم را نذر کردم تا بیاید
در بیت بالا کلمه ی تا حرف ربط است .

(۲) حرف اضافه .

مثال : من از خانه تا مدرسه پیاده رفتم .

! نکته ی بسیار مهم :

حرف چون گاهی به معنی چگونگی واژه ی پرسشی است و حرف ربط نیست .

مثال : گر فراموش کند لطفِ خدای
چون رهی زین کشتی بی ناخدای ؟
حرف چون در مصراع دوم به معنی چگونگی واژه ی پرسشی است .

بیشتر بدانیم

بازگردانی : یکی از راه های تمرین نویسندگی ، بازگردانی یعنی تبدیل شعر به نثر است . شاعر در شعر گرفتار وزن و قافیه است به همین دلیل نمی تواند تمام اجزای جمله را در جای اصلی خودش بیاورد ، علاوه بر این بیشتر تاکید روی یکی از اجزای جمله شاعر را وادار می کند که اجزای جمله را در جای اصلی خودش نیاورد .
برای بازگردانی شعر به نثر باید موارد زیر را رعایت کنید :

(۱) نهاد جمله را پیدا کنیم و نهاد را در ابتدای جمله و فعل را در پایان جمله می گذاریم .

(۲) در مرحله ی بعد باید بعد از نهاد ، مفعول را قرار داد بعد صفت و مضاف الیه و... اجزای دیگر جمله را جای خود قرار می دهیم .

(۳) به جای واژه های دشوار شعر معادل امروزی آن ها را می گذاریم .

! نکته ی مهم : گاهی در بعضی از بیت ها و مصراع ها اجزای جمله در جای خود قرار گرفته اند و نیازی به جابه جا کردن ندارد .

مثال : باد سرد آرام بر صحرا گذشت
سبزه زاران رفته رفته زرد گشت

تمرین

- (۱) در جمله های زیر معنی واژه ی (چون) را مشخص کن ؟
- علی چون شیر در میدان جنگ دیده می شود . (مانند / زیرا)
 - چون ترافیک بود به موقع سرِ قرار نرسیدم . (زیرا / مانند)
 - خداوند چون بندگان را دوست دارد گناه آنان را می بخشد . (مانند / زیرا)
 - قد او چون سرو می ماند (زیرا / مانند)

- (۲) در هریک از جمله های زیر واژه ی (چون) چه معنایی دارد ؟
- لالایی مادر چون صدای آب دلنشین است . ←
 - معلم خود را دوست دارم چون خیلی مهربان است . ←
 - چون صدای اذان را شنید شروع به خواندن نماز کرد . ←
- (۳) رویدادهای درس کاجستان را به ترتیب بنویسید ؟

- (۴) در داستان « زیر آسمان بزرگ » پسرک به ترتیب سراغ چه چیزی رفت ؟

- (۵) در مصراع های زیر قید را پیدا کنید و با مداد زردرنگ رنگ کن ؟
- میوه ی کاج ها فرو ریخت .
 - کاج همسایه گفت : بانرمی .
 - کم کمک پاگرفت و سالم شد .
 - چند روزی مرا تحمل کن .

- (۶) در مصراع های زیر صفت را پیدا کن و با مدادرنگی آبی رنگ بزن ؟
- سالیان دراز ، رهگذران
 - کاج آسیب دیده ی ما هم
 - در کنار خطوط سیم پیام
 - دانه ها ریشه می زدند آسان

- (۷) (را) در کدام مصراع نشانه ی مفعول است با مداد قرمز رنگ بزن .
- گفت : ای آشنا ببخش مرا
 - چند روزی مرا تحمل کن
 - دوستی را نمی برم از یاد
 - آن دو را چون دو دوست می دیدم

۸) شعر کاجستان را بازگردانی کن ؟

.....

.....

.....

.....

.....

.....

توصیه های املائی

ساختن ترکیب های جدید با کلماتِ درس به افزایشِ دقت و دامنه ی لغات شما کمک می کند و با افزایش پیشوند یا پسوند مناسب ترکیب های جدیدی بسازید و برای یادگیری بهتر هر کدام را در جمله ای به کار ببرید

نکته های نگارشی

۱) بازآفرینی : در بازآفرینی نویسنده به صورت مستقل عمل می کند و سوژه ی داستان را از ادبیات عامیانه یا حکایت های قدیمی می گیرد ، بعد خودش با بهره گیری از ذهنِ فعال و خلاقش ، داستان تازه ای می آفریند که فقط از یک سوژه ی قدیمی الهام گرفته است .

۲) شخصیت های داستان : به شخصیت هایی که رویداد داستان در مورد آنها اتفاق افتاده است و درباره ی آنها صحبت می شود . شخصیت های اصلی و به شخصیت هایی که در حاشیه ی داستان و در فَرع قرار دارند ، شخصیت های فرعی می گویند .

تمرین قسمت املاء و نگارش

۱) با ۱۰ تا از کلمه های دارای ارزش املائی درس کاجستان متنِ جدیدی بنویس و به صورتِ بازآفرینی از درس کاجستان در متن استفاده کن ؟

.....

.....

.....

.....

.....

.....

جزوه ی ادبیات فارسی پایه ی پنجم دبستان غیر دولتی دخترانه عدالت (گردآورنده : صفورا شیرانی)

□ (د) یکی از کاج ها به خود لرزید □ خم شد و روی دیگری افتاد

(۷) املای کدام کلمه درست است ؟

□ (الف) مُطْمَأَن □ (ب) اطمئنان □ (ج) مطمئن □ (د) اطمآنان

(۸) فعل کدام گزینه با بقیه فرق دارد ؟

□ (الف) میوه ی کاج ها فرو می ریخت □ (ب) ابر باران رساند و چندی بعد

□ (ج) مهربانی به گوش باد رسید □ (د) ناگهان از برای من افتاد

(۹) « مدارک » جمع مکسر کدام گزینه است ؟

□ (الف) مدرک □ (ب) درک □ (ج) ادراک □ (د) کدر

(۱۰) کدام گزینه جمع نیست ؟

□ (الف) خطوط □ (ب) رهگذران □ (ج) کاجستان □ (د) ریشه هایم

(۱۱) شعر زیر با کدام ضرب المثل هماهنگی معنایی دارد ؟

– این جهان کوه است و فعل ما ندا □ سوی ما آید نداها را صدا

□ (الف) زبان سرخ سر سبز می دهد بر باد □ (ب) هرکه بامش بیش برفش بیشتر

□ (ج) از هر دست که بدهی از همان دست هم می گیری □ (د) خواستن ، توانستن است

(۱۲) بیت زیر کدام قالب شعری نمی تواند باشد ؟

– درخت تو گر بار دانش بگیرد □ به زیر آوری چرخ نیلوفری را

□ (الف) قطعه □ (ب) مثنوی □ (ج) غزل □ (د) قصیده

* خودسنجی درس پانزدهم :				
خ	خ	خ	ق	ن
(۱) توانایی تشخیص آرایه های موقوف المعانی را دارم .				
(۲) حروف را به خوبی از هم تشخیص می دهم .				
(۳) در بازگردانی و بازآفرینی مهارت پیدا کردم .				

* والدین سنجی :				
خ	خ	خ	ق	ن
(۱) فرزندم توانایی تشخیص آرایه های موقوف المعانی را دارد .				
(۲) حروف را به خوبی از هم تشخیص می دهد .				
(۳) او در بازگردانی و بازآفرینی مهارت کافی دارد .				